

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О.БОГОМОЛЬЦЯ

“ЗАТВЕРДЖЕНО”

на методичній нараді кафедри педіатрії №4
зав. кафедри, д. мед. н.,
академік НАМН України,
професор _____

В.Г. Майданник

“31” серпня 2017 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

З ДИСЦИПЛІНИ «ПРОПЕДЕВТИКА ПЕДІАТРІЇ»

(розроблена на підставі типової навчальної програми 2014 року)

Київ 2017

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ З ДИСЦИПЛІНИ “ПРОПЕДЕВТИКА ПЕДІАТРІЇ”

Програма складена у відповідності з наступними нормативними документами:

- освітньо-кваліфікаційними характеристиками (ОКХ) і освітньо-професійними програмами (ОПП) підготовки фахівців, затвердженими наказом МОН України від 16.04.03 за №239 на пряму підготовки “Медицина” освітньо-кваліфікаційного рівня “спеціаліст” за спеціальностями “Лікувальна справа”, “Педіатрія”, “Медико-профілактична справа”;
- навчального плану підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня “спеціаліст” кваліфікації “лікар” для спеціальностей “Лікувальна справа”, “Педіатрія”, “Медико-профілактична справа” затвердженого наказом МОЗ України від 08.07.2010 р №539 “Про внесення змін до навчального плану підготовки фахівців навчального плану підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня “спеціаліст” кваліфікації “лікар” у вищих навчальних закладах IV рівня акредитації за спеціальностями “Лікувальна справа”, “Педіатрія”, “Медико-профілактична справа”, затвердженим наказом МОЗ України від 19.10.2009 №749”;
- рекомендаціями щодо розроблення навчальних програм навчальних дисциплін, затвердженими наказом МОЗ України від 24.03 2004 за №152 “Про затвердження рекомендацій щодо розроблення навчальних програм навчальних дисциплін” зі змінами та доповненнями, внесеними наказом МОЗ України від 12.10.2004 за №492 “Про внесення змін та доповнень до рекомендацій щодо розроблення навчальних програм навчальних дисциплін”;
- інструкцією про систему оцінювання навчальної діяльності студентів в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу, затвердженої МОЗ України 15.04.2014

Предметом вивчення навчальної дисципліни є закономірності фізичного та психомоторного розвитку дітей різного віку, анатомо-фізіологічні особливості та семіотика ураження різних органів та систем дитячого організму, принципи раціонального вигодовування та харчування дітей різного віку.

Міждисциплінарні зв'язки:

Пропедевтика педіатрії як навчальна дисципліна ґрунтується на вивченні студентами медичної біології, медичної та біологічної фізики, медичної хімії, біологічної та біоорганічної хімії, морфологічних дисциплін, анатомії, гістології, фізіології й інтегрується з цими дисциплінами.

Програма навчальної дисципліни складається з таких модулів:

Модуль 1. Розвиток дитини

Модуль 2. Анатомо-фізіологічні особливості, методика обстеження та семіотика захворювань у дітей.

Модуль 3. Вигодовування дітей

1. Мета і завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни “Пропедевтика педіатрії” є формування умінь застосовувати знання з пропедевтики педіатрії в процесі подальшого навчання й у професійній діяльності.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни “Пропедевтика педіатрії” є здобуття знань про:

- Педіатрію як науку про здорову і хвору дитину
- Періоди дитячого віку
- Особливості фізичного та психомоторного розвитку дітей різного віку
- Анатомо-фізіологічні особливості та методика обстеження органів і систем у дітей різного віку
- Семіотика захворювань різних органів і систем у дітей
- Раціональне вигодовування немовлят та дітей старших 1 року

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- Основні закономірності фізичного та нервово-психічного розвитку дітей різних вікових груп.
- Клінічне значення вікових анатомо-фізіологічних особливостей дитячого організму.
- Семіотику синдромів ураження різних систем та найбільш поширених захворювань дитячого організму.
- Принципи раціонального вигодовування та харчування здорових дітей різного віку.

вміти:

- Робити висновок про фізичний та психомоторний розвиток дітей різного віку.
- Проводити клінічне обстеження дітей різного віку та оцінювати отримані зміни.
- Інтерпретувати результати лабораторних та інструментальних досліджень у дітей в нормі та при патології.
- Розраховувати та складати добовий раціон для дітей раннього віку.
- Складати та коректувати раціон харчування дітей старше одного року.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 180 годин 6 кредитів ECTS.

Структурування навчальної дисципліни на модулі та змістові модулі

Типова програма з дисципліни „Пропедевтика педіатрії” структурована, представлена 3 модулями, до складу яких входять блоки 17 змістових модулів, тем відповідно до вимог розробки навчальних програм навчальних дисциплін (Наказ МОЗ України №492 від 12.10.2004 р. «Про внесення змін та доповнень до Рекомендацій щодо розроблення навчальних програм навчальних дисциплін»).

МОДУЛЬ 1. Розвиток дитини

Змістові модулі:

1. Періоди дитячого віку.
2. Фізичний та психомоторний розвиток дітей.

МОДУЛЬ 2. Анатомо-фізіологічні особливості, методика обстеження та семіотика захворювань у дітей.

Змістові модулі:

1. Нервова система у дітей.
2. Шкіра, підшкірна основа
3. Кістково-м'язова система у дітей.
4. Система дихання у дітей.
5. Серцево-судинна система у дітей.
6. Система крові у дітей
7. Системи травлення у дітей.
8. Система виділення у дітей.
9. Ендокринна система у дітей.
10. Імунна система
11. Написання і захист історії розвитку дитини

МОДУЛЬ 3. Вигодовування дітей

Змістові модулі:

1. Природне вигодовування немовлят
2. Штучне вигодовування немовлят
3. Змішане вигодовування немовлят
4. Вигодовування дітей старших одного року

3. Структура навчальної дисципліни

Структура навчальної дисципліни	Кількість годин, з них			СРС	Рік навчання	Вид контролю
	Всього	Аудиторних				
		Лекцій	Практичних занять			
	180	30	70	80	3-й	
Кредитів ECTS	6					
Модуль 1: Змістових модулів 2	22 год. / 0,7 кредитів ECTS	-	10	12		Підсумковий модульний контроль
Модуль 2: Змістових модулів 10	113 год. / 3,8 кредитів ECTS	22	44	47		-“-
Модуль 3: Змістових модулів 4	28 год. / 0,9 кредитів ECTS	8	10	10		-“-
В тому числі, підсумковий модульний контроль засвоєння 3-х модулів	17 год./0,6 кредит ECTS		6	11		
Тижневе навантаження (180/40тижнів)	4,5 год. /0,15 кредитів ECTS					

Примітка: 1 кредит ECTS – 30 год. Аудиторне навантаження – 55,6 %, СРС – 44,4%

Тема	Лекції	Практичні заняття	СРС
МОДУЛЬ 1: “Розвиток дитини”			
<i>Змістовий модуль 1. Періоди дитячого віку.</i>			
1. Предмет і місце педіатрії, основні етапи розвитку.			2
2. Організація лікувально-профілактичної допомоги дітям в Україні.			2
3. Періоди дитячого віку.		2	2
4. Особливості періоду новонародженості.		2	2
Разом за змістовим модулем		4	8
<i>Змістовий модуль 2. Фізичний та психомоторний розвиток дітей</i>			
5. Фізичний розвиток дітей, антропометрія		2	2
6. Психомоторний розвиток дітей.		2	2
7. Оцінка фізичного розвитку та психомоторного розвитку дітей.		2	2
Разом за змістовим модулем		6	6
Підсумковий модульний контроль		2	3
<i>Усього годин - 29</i>		12	17
<i>Кредитів ECTS – 0,97</i>			
МОДУЛЬ 2: “Анатомо-фізіологічні особливості, методика досліджень та семіотика захворювань у дітей”			
<i>Змістовий модуль 3. Нервова система у дітей.</i>			
8. Анатомо-фізіологічні особливості, методика обстеження нервової системи у дітей.	1	2	2
9. Семіотика захворювань нервової системи у дітей.	1	2	2
Разом за змістовим модулем	2	4	4

Змістовий модуль 4. Шкіра, підшкірна основа у дітей.			
10. Анатомо-фізіологічні особливості, методика обстеження шкіри та підшкірної основи	1	2	2
11. Семіотика захворювань шкіри, підшкірної основи у дітей.	1	2	2
Разом за змістовим модулем	2	4	4
Змістовий модуль 5. Кістково-м'язова система у дітей.			
12. Анатомо-фізіологічні особливості, методика обстеження кістково-м'язової системи	1	2	2
13. Семіотика захворювань кістково-м'язової системи у дітей	1	2	2
Разом за змістовим модулем	2	4	4
Змістовий модуль 6. Система дихання у дітей.			
14. Анатомо-фізіологічні особливості, методика обстеження органів дихання у дітей	1	2	2
15. Перкусія легень у дітей.		2	2
16. Аускультация легень у дітей. Семіотика захворювань органів дихання.	1	2	2
Разом за змістовим модулем	2	6	6
Змістовий модуль 7. Серцево-судинна система у дітей.			
17. Анатомо-фізіологічні особливості, методика, обстеження серцево-судинної системи у дітей.	1	2	2
18. Перкусія та аускультация серця у дітей.		2	2
19. Семіотика захворювань серцево-судинної системи (ендокардит, міокардит, перикардит, диференційна діагностика вроджених та набутих вад серця). Електрокардіографія, фонокардіографія, ехокардіографія.	1	2	2
Разом за змістовим модулем	2	6	6
Змістовий модуль 8. Система крові у дітей.			
20. Анатомо-фізіологічні особливості, методика обстеження системи крові у дітей	1	2	2
21. Клініко-гематологічна семіотика основних синдромів (анемічний, гемолітичний, геморагічний та ін.) та захворювань системи крові у дітей. Лабораторні методи дослідження функціонального стану органів та систем дитячого організму. Правила і техніка взяття матеріалу для дослідження.	1	2	2
Разом за змістовим модулем	2	4	4
Змістовий модуль 9. Система травлення у дітей.			
22. Анатомо-фізіологічні особливості, методика обстеження травної системи у дітей.	1	2	2
23. Семіотика уражень органів травлення у дітей. Абдомінальний синдром.	0,5	2	2
24. Семіотика уражень органів травлення у дітей.. Пілороспазм, пілоростеноз. Патологія випорожнень	0,5	2	2
Разом за змістовим модулем	2	6	6
Змістовий модуль 10. Система виділення у дітей.			
25. Анатомо-фізіологічні особливості, методика обстеження системи виділення у дітей.	1	2	2
26. Семіотика уражень системи виділення у дітей. Семіотика мікроскопічних змін сечового осаду (протеїн-, еритроцит-, лейкоцит- і циліндрурія та ін.). Синдром гострої і хронічної ниркової недостатності.	1	2	2
Разом за змістовим модулем	2	4	4
Змістовий модуль 11. Ендокринна система у дітей.			

27. Анатомо-фізіологічні особливості, методика обстеження, семіотика захворювань <i>ендокринної системи</i> у дітей.	2	2	2
Разом за змістовним модулем	2	2	2
Змістовий модуль 12. Імунна система у дітей.			
28. Анатомо-фізіологічні особливості, методика обстеження, семіотика захворювань імунної системи у дітей.		2	2
Разом за змістовним модулем		2	2
Змістовий модуль 13. Написання та захист історії розвитку дитини			
29. Написання та захист історії розвитку дитини.		2	2
30. Енергетичний обмін. Білковий обмін у дітей.	1		1
31. Вуглеводний обмін у дітей.	0,5		1
32. Ліпідний обмін у дітей.	0,5		1
33. Водно-електролітний та кислотно-лужний обмін у дітей.	1		1
34. Вітаміни, їх значення для розвитку дитини.	1		1
Разом за змістовним модулем	4	2	7
Підсумковий модульний контроль (контрольне заняття з методики дослідження)	-	2	5
Усього годин – 117	22	46	49
Кредитів ECTS – 3,9			
МОДУЛЬ 3: “Вигодовування дітей”			
Змістовий модуль 14. Природне вигодовування немовлят.			
35. Природне вигодовування немовлят.	1	2	2
36. Природне вигодовування немовлят після введення прикорму.	0,5	2	1
37. Вигодовування недоношених новонароджених	0,5		2
Разом за змістовним модулем	2	4	5
Змістовий модуль 15. Штучне вигодовування немовлят.			
38. Штучне вигодовування немовлят.	2	2	2
Разом за змістовним модулем	2	2	2
Змістовий модуль 16. Змішане вигодовування немовлят.			
39. Змішане вигодовування немовлят.	2	2	2
Разом за змістовним модулем	2	2	2
Змістовий модуль 17. Вигодовування дітей старших одного року.			
40. Організація та принципи раціонального харчування дітей старших одного року.	2	2	2
Разом за змістовним модулем	2	2	2
Підсумковий модульний контроль (контрольна з вигодовування)		2	3
Усього годин - 34	8	12	14
Кредитів ECTS – 1,13			

4. Теми лекцій

№	ТЕМА	Кількість годин
1.	Анатомо-фізіологічні особливості нервової системи у дітей. Семіотика основних захворювань нервової системи у дітей.	2
2.	Морфологічні і функціональні особливості шкіри та її похідних у дітей. Особливості будови підшкірної клітковини. Загальна семіотика основних її змін. Семіотика захворювань шкіри і уражень підшкірної клітковини	2
3.	Анатомо-фізіологічні особливості кістково-м'язової системи у дітей. Семіотика	2

	уражень і захворювань кістково-м'язової системи.	
4.	Анатомо-фізіологічні особливості системи дихання у дітей. Особливості ембріогенезу органів дихання і аномалії їх розвитку. Семіотика уражень і основних захворювань органів дихання у дітей. Синдроми дихальних розладів і дихальної недостатності, основні клінічні прояви.	2
5.	Ембріогенез серцево-судинної системи і вроджені аномалії серця та судин. Особливості кровообігу у внутрішньоутробному періоді. Анатомофізіологічні особливості серця і судин у дитячому віці. Клінічні ознаки ураження серцево-судинної системи у дітей. Семіотика природжених і набутих захворювань серця і судин у дітей. Особливості ЕКГ і ФКГ у здорових дітей різного віку	2
6.	Вікові анатомо-фізіологічні особливості системи травлення у дітей. Семіотика уражень органів травлення та основних захворювань (гастрит, виразкова хвороба, холецистит, дискінезія жовчних шляхів та ін.) у дітей. Синдром «гострого живота».	2
7.	Анатомо-фізіологічні особливості органів сечової системи у дитячому віці. Семіотика найбільш поширених захворювань сечової системи у дітей (пієлонефрит, гломерулонефрит, цистит та ін.). Семіотика мікроскопічних змін сечового осаду (протеїн-, еритроцит-, лейкоцит-, циліндрурія та ін.). Синдром гострої і хронічної ниркової недостатності.	2
8.	Анатомо-фізіологічні особливості ендокринної системи у дітей. Семіотика синдромів гіпер- і гіпофункції окремих ендокринних залоз та захворювань ендокринної системи у дітей.	2
9.	Особливості системи крові у дітей різних вікових груп. Клініко-гематологічна семіотика основних синдромів (анемічний, гемолітичний, геморагічний та ін.) та захворювань системи крові у дітей (анемія, гострий і хронічний лейкоз, геморагічний васкуліт, тромбоцитопенічна пурпура, гемофілія та ін.).	2
10.	Закономірності вікових змін енергетичного обміну у дітей. Особливості нейроендокринної регуляції обмінних процесів у дітей. Загальні уявлення про хвороби обміну речовин. Особливості білкового обміну і семіотика його порушень у дітей.	2
11.	Особливості вуглеводного та ліпідного обмінів у дитячому віці. Семіотика порушень вказаних обмінів речовин у дітей. Вікові особливості водного і мінерального обмінів та кислотно-лужного стану організму у дітей. Порушення водно-мінерального обміну та клінічні прояви. Вітаміни, їх значення для розвитку дитини. Значення вітамінів для обмінних процесів дитячого організму. Семіотика гіпо- та гіпервітамінозів у дітей. Тепловий баланс дитячого організму. Особливості термогенезу і терморегуляції у дитячому віці. Семіотика гіпо- та гіпертермій у дітей різного віку. Догляд за хворими з порушеннями теплового балансу	2
12.	Природне вигодовування немовлят. Переваги природного вигодовування немовлят. Значення годування груддю для здоров'я дитини і матері. Кількісний і якісний склад материнського молока. Імунобіологічна роль материнського молока. Методи розрахунку добового об'єму їжі та режиму харчування. Правила і техніка вигодовування материнським молоком. Підгодовування (прикорм) і корекція харчування. Потреба дитини в білках, жирах, вуглеводах та калоріях. Режим і харчування жінки-годувальниці. Труднощі при годуванні груддю. Профілактика гіпогалактії і маститу. Особливості вигодовування недоношених новонароджених. Поняття про «вільне вигодовування», його форми і показання до призначення.	2
13.	Штучне вигодовування немовлят. Класифікація та характеристика молочних сумішей для штучного вигодовування немовлят. Гарантійне коров'яче молоко. Техніка штучного вигодовування і критерії оцінки його ефективності. Прикорм і корекція харчування при штучному вигодовуванні. Добова потреба дитини в білках, жирах, вуглеводах та калоріях при штучному вигодовуванні	2
14.	Змішане вигодовування. Техніка і правила догодовування. Молочні суміші, які застосовуються для догодовування. Схема змішаного вигодовування дітей	2

	першого року життя. Прикорм і корекція харчування. Потреба дитини в білках, жирах, вуглеводах та калоріях при змішаному вигодовуванні. Поняття про «вільне вигодовування», його форми і показання до призначення.	
15.	Організація та принципи раціонального харчування здорових дітей, старших одного року.	2
	РАЗОМ	30

5. Теми практичних занять

№	ТЕМА	Кількість годин
1.	Періоди дитячого віку, їх характеристика і особливості.	2
2.	Період новонародженості	2
3.	Фізичний розвиток дітей	2
4.	Психомоторний розвиток дітей	2
5.	Оцінка фізичного та психомоторного розвитку	2
6.	Підсумковий модульний контроль:	2
7.	Анатомо-фізіологічні особливості, методика клінічного неврологічного обстеження дітей.	2
8.	Семіотика основних захворювань нервової системи у дітей (гідроцефалія, менінгіт, енцефаліт, дитячий церебральний параліч та ін.). Особливості спинномозкової рідини у дітей та семіотика її змін при патології (при гнійних та серозних менінгітах, гідроцефалії та ін.).	2
9.	Анатомо-фізіологічні особливості, методика обстеження	2
10.	Семіотика захворювань шкіри, підшкірної основи у дітей.	2
11.	Анатомо-фізіологічні особливості, методика обстеження	2
12.	Семіотика захворювань кістково-м'язової системи у дітей	2
13.	Анатомо-фізіологічні особливості, методика обстеження органів дихання у дітей.	2
14.	Перкусія легень у дітей. Семіотика уражень (кашель, задишка та ін.) основних захворювань органів дихання у дітей.	2
15.	Аускультация легень у дітей. Семіотика захворювань органів дихання. Синдроми дихальних розладів і дихальної недостатності, основні клінічні прояви.	2
16.	Анатомо-фізіологічні особливості, методика обстеження серцево-судинної системи у дітей.	2
17.	Перкусія серця у дітей. Аускультация серця у дітей. Основні ознаки ураження серцево-судинної системи у дітей (ціаноз, брадикардія, тахікардія та ін.).	2
18.	Семіотика захворювань серцево-судинної системи (ендокардит, міокардит, перикардит, диференційна діагностика вроджених та набутих вад серця). Електрокардіографія, фонокардіографія, ехокардіографія.	2
19.	Особливості системи крові у дітей різних вікових груп. Методи клініко-лабораторного обстеження дітей з ураженням системи крові.	2
20.	Клініко-гематологічна семіотика основних синдромів (анемічний, гемолітичний, геморагічний тощо) та захворювань системи крові у дітей.	2
21.	Анатомо-фізіологічні особливості, методика обстеження травної системи у дітей.	2
22.	Семіотика уражень органів травлення у дітей. Абдомінальний синдром.	2
23.	Семіотика уражень органів травлення. Пілороспазм, пілоростеноз. Порушення випорожнень у дітей	2
24.	Анатомо-фізіологічні особливості, методика обстеження органів системи виділення у дітей.	2
25.	Семіотика мікроскопічних змін сечового осаду (протеїн-, еритроцит-, лейкоцит- і циліндрурія та ін.). Синдром гострої і хронічної ниркової недостатності. Курація дітей.	2
26.	Анатомо-фізіологічні особливості, методика обстеження, семіотика захворювань ендокринної системи у дітей.	2
27.	Анатомо-фізіологічні особливості, методика обстеження, семіотика захворювань	2

	імунної системи у дітей. Методи діагностики імунодефіцитів у дітей	
28.	Захист історії розвитку дитини	2
29.	Підсумковий модульний контроль:	2
30.	Природне вигодовування немовлят. Кількісний і якісний склад материнського молока. Методи розрахунку добового об'єму їжі та режиму харчування.	2
31.	Підгодовування (прикорм) і корекція харчування. Добова потреба дитини в харчових інгредієнтах та енергії.	2
32.	Штучне вигодовування немовлят. Класифікація та характеристика молочних сумішей для штучного вигодовування немовлят. Гарантійне коров'яче молоко. Техніка штучного вигодовування і критерії оцінки його ефективності. Прикорм і корекція харчування при штучному вигодовуванні. Добова потреба дитини в білках, жирах, вуглеводах та калоріях при штучному вигодовуванні	2
33.	Змішане вигодовування. Техніка і правила догодовування. Молочні суміші, які застосовуються для догодовування. Схеми змішаного вигодовування дітей першого року життя. Прикорм і корекція харчування дітей на змішаному вигодовуванні. Добова потреба дитини в білках, жирах, вуглеводах та калоріях при змішаному вигодовуванні.	2
34.	Організація та принципи раціонального харчування здорових дітей, старших одного року	2
35.	Підсумковий модульний контроль:	2
	РАЗОМ	70

6. Самостійна робота

№	ТЕМА	Кількість годин	Вид контролю
Модуль 1			
1.	Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок	10	Поточний контроль на практичних заняттях
2.	Самостійне опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять:		
	Предмет і місце педіатрії, основні етапи розвитку.	2	Підсумковий модульний контроль
	Організація лікувально-профілактичної допомоги дітям в Україні.	2	Підсумковий модульний контроль
3.	Підготовка до підсумкового модульного контролю	3	Підсумковий модульний контроль
Модуль 2			
1.	Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок	37	Поточний контроль на практичних заняттях
2.	Самостійне опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять:		
	Енергетичний обмін у дітей. Білковий обмін у дітей.	1	Підсумковий модульний контроль
	Вуглеводний обмін у дітей.	1	Підсумковий модульний контроль
	Ліпідний обмін у дітей.	1	Підсумковий модульний контроль
	Водно-електролітний та кислотно-лужний обмін у дітей.	1	Підсумковий модульний контроль
	Вітаміни, їх значення для розвитку дитини.	1	Підсумковий модульний контроль
	Написання історії розвитку	2	Підсумковий модульний контроль
3.	Підготовка до підсумкового модульного контролю	5	Підсумковий модульний контроль
Модуль 3			
1.	Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок	9	Поточний контроль на практичних заняттях
2.	Самостійне опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять:		
	Особливості вигодовування недоношених новонароджених.	2	Підсумковий модульний контроль
3.	Підготовка до підсумкового модульного контролю	3	Підсумковий модульний контроль
Всього		80	

Індивідуальні завдання

Модуль 1 – Розвиток дитини

1. Оцінка і інтерпретація параметрів антропометрії у дітей із захворюваннями ендокринної системи.
2. Збір та виділення особливостей анамнезу життя новонародженої дитини і дитини молодшого віку.
3. Оцінка і інтерпретація показників психомоторного розвитку у дітей раннього віку.
4. Доповісти вклад професора Чернова в розвиток педіатрії в Україні.
5. Структура лікувально-профілактичних закладів України.
6. Організація роботи дитячого соматичного стаціонарного відділення.
7. Організація роботи дитячої поліклініки.
8. Організація лікувально-профілактичної допомоги дітям в дошкільно-шкільних закладах і інтернатах.
9. Внесок у розвиток педіатрії та акушерства Н.М. Максимовича-Амбодика.
10. Внесок професорів О.М. Хохол, В.Д. Чеботарьової та інших в розвиток вітчизняної клінічної педіатрії.

Модуль 2 – Анатомо-фізіологічні особливості, методика досліджень та семіотика захворювань у дітей

1. Дослідження серцево-судинної системи у дитини з кардитом.
2. Дослідження шкіри і підшкірно-жирової клітковини у дитини із atopічним дерматитом.
3. Дослідження дихальної системи у дитини з гострою пневмонією.
4. Дослідження дихальної системи у дитини з обструктивним бронхітом.
5. Дослідження травної системи у дитини з загостренням хронічного гастродуоденіту.
6. Дослідження травної системи у дитини з загостренням хронічного холецистохолангіту.
7. Інтерпретація загального аналізу крові у дітей із захворюваннями дихальної системи.
8. Інтерпретація ЕКГ у дитини з порушенням ритму серця.
9. Інтерпретація імунограми у дитини з частими простудними захворюваннями
10. Інтерпретація аналізів сечі у дітей з запальними захворюваннями нирок

Модуль 3 – Вигодовування дітей

1. Складання добового меню дитині першого року життя, що знаходиться на природному вигодовуванні.
2. Складання добового меню дитині першого року життя, що знаходиться на штучному або змішаному вигодовуванні
3. Складання добового меню дитині другого року життя
4. Складання добового меню дитині третього року життя
5. Доповідь «Профілактика atopічного дерматиту у дітей раннього віку»
6. Доповідь «Вільне» вигодовування, програма підтримки грудного вигодовування дітей раннього віку.
7. Особливості вигодовування недоношених немовлят.

8. Методи навчання

- а) лекції
- б) практичні заняття
- в) самостійна робота студентів (СРС), в організації якої значну роль мають консультації викладачів
- г) індивідуальна робота
- д) участь у додаткових консультативних заняттях

9. Методи контролю

- а). тестові завдання за формою А
- б). типові ситуаційні задачі
- в) стандартизовані питання
- г) контроль виконання практичних навичок
- д) тестовий комп'ютерний контроль

10. Розподіл балів, які отримують студенти

МОДУЛЬ №1: ФІЗИЧНИЙ ТА ПСИХОМОТОРНИЙ РОЗВИТОК ДИТИНИ

№	Модуль 1 (поточна навчальна діяльність)	Максимальна кількість балів
	<i>Змістовий модуль 1</i>	
1.	Тема 1	22
2.	Тема 2	22
	<i>Змістовий модуль 2</i>	
3.	Тема 3	22
4.	Тема 4	22
5.	Тема 5	22
	<i>Разом змістові модулі</i>	120
	<i>Підсумковий модульний контроль, в тому числі: практичної підготовки</i>	80
	<i>теоретичної підготовки</i>	
	РАЗОМ сума балів	200

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно конкретним цілям з кожної теми.

Готовність студента до заняття (початковий етап) перевіряється на основі відповіді на 10 тестових завдань. На першому практичному занятті ці питання включені до заключного контролю. За вірну відповідь на 9-10 тестів студент отримує 5 балів; за 8-7 правильних відповідей – 4 бали, на 6-5 – 3 бали, 4-0 тестів - 0 балів. Основний етап практичного заняття передбачає видпрацювання практичних навичок. Опитування оцінюється: 12 балів – «5», 11-9 – «4», 8-6 – «3». Для оцінки засвоєння студентом теми йому пропонується дати відповідь на ситуаційну задачу. Якщо вірно вирішена задача – студент отримує 5 балів. Вирішена з недоліками - 4 бал. Не вирішена - 0 балів. Отримані протягом заняття бали складаються (бали, отримані за тести + бали, отримані за опитування + бали, отримані за задачі). Перерахунок оцінок з багатобальної шкали здійснюється наступним чином: “5” (відмінно) – 22-20 балів, “4” (добре) – 19-16 балів, “3” (задовільно) – 15-12 балів, “2” (незадовільно) – 11-0.

Оцінювання самостійної роботи студентів по підготовці до аудиторних практичних занять здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Оцінювання засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, здійснюється під час підсумкового модульного контролю.

Індивідуальна робота студента оцінюється в 10, 8, 6 бали (один раз за весь заліковий

модуль).

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність, становить 120 балів. Вона вираховується шляхом складання кількості балів, що відповідають оцінці "відмінно" на кожному практичному занятті (по 22 балів за практичні заняття 1-5) з додаванням максимального балу за індивідуальну роботу (10 балів).

Мінімальна кількість балів, яку може набрати студент при вивченні модуля, вираховується шляхом складання кількості балів, що відповідають оцінці "задовільно" на кожному занятті (по 12 балів за практичні заняття 1-5) і становить 60 балів.

Підсумковий модульний контроль здійснюється по завершенню вивчення всіх тем модуля на останньому контрольному занятті з модуля.

До підсумкового модульного контролю допускаються студенти, які виконали програму модуля та отримали за поточну діяльність не менше 60 балів.

Форма проведення підсумкового модульного контролю є стандартизованою і включає контроль теоретичної і практичної підготовки. Розподіл балів

20 тестових завдань (1 тест = 0,5 бал), практична навичка (15, 20, 25 балів відповідно за правильне, з незначною помилкою і двома незначними помилками в обстеженні і діагностиці), вирішення ситуаційної задачі 1 (15, 20, 25 балів відповідно за правильне, з незначною помилкою і двома незначними помилками в задачі), вирішення ситуаційної задачі 2 (15, 20, 25 балів відповідно за правильне, з незначною помилкою і двома незначними помилками в задачі)

Максимальна кількість балів, яку студент може отримати під час складання підсумкового модульного контролю складає 80 балів.

Підсумковий модульний контроль вважається зарахований, якщо студент набрав не менше 50 балів (не менше 5 балів за тестові завдання, не менше 15 балів за обстеження і оцінку фізичного та психомоторного розвитку дитини, не менше 15 балів за кожен ситуаційну задачу).

Перелік теоретичних питань до підсумкового модульного контролю.

1. Визначення педіатрії як науки.
2. Основні періоди становлення і розвитку педіатрії в Україні.
3. Основні напрями роботи професора І.В. Троїцького.
4. Основні напрями роботи професора В.Є. Чернова.
5. Внесок у розвиток педіатрії та акушерства Н.М. Максимовича-Амбодика.
6. Вклад у розвиток педіатрії професора С.Х. Хотовицького.
7. Внесок професорів О.М. Хохол, В.Д. Чеботарьової та інших в розвиток вітчизняної клінічної педіатрії.
8. Напрями наукової діяльності професорів В.О. Белоусова, Ф.Д. Румянцева, Л.О.
9. Фінкельштейна, О.І. Скроцького, І.М. Руднева, П.М. Гудзенка, В.М.
10. Сидельникова, Б.Я. Резніка, С.І. Ігнатова, їх внесок у розвиток педіатрії.
11. Структура лікувально-профілактичних закладів України.
12. Організація роботи дитячого соматичного стаціонарного відділення.
13. Організація лікувально-профілактичної допомоги дітям в дошкільно-шкільних закладах і інтернатах.
14. Основні статистичні показники діяльності лікувально-профілактичних закладів
15. Характеристика періодів дитячого віку.
16. Характеристика основних типів росту дитячого організму.
17. Поняття: діагноз, симптом, синдром.
18. Особливості періоду новонародженості.
19. Ознаки доношеності та недоношеності.
20. Фізіологічні стани новонароджених.
21. Межові стани новонароджених.
22. Визначення понять «фізичний розвиток дитини», «акселерація розвитку дітей», «гармонійність фізичного розвитку».

23. Основні гіпотези і механізми акселерації.
24. Прояви затримки та дизгармонійного фізичного розвитку.
25. Основні антропометричні показники, необхідні для оцінки стану фізичного розвитку дитини.
26. Формули для визначення належних віку параметрів фізичного розвитку.
27. Визначення психомоторного розвитку дитини.
28. Показники психомоторного розвитку у дітей різного віку.
29. Рефлекси, за допомогою яких визначають психомоторний статус дитини першого року життя.
30. Етапи становлення мовної функції дитини.
31. Етапи розвитку зорового та слухового аналізаторів дитини на першому році життя.
32. Типи вищої нервової діяльності людини, основні етапи її становлення.
33. Чинники, які впливають на психомоторний розвиток дитини:
34. Семіотика порушень нервово-психічного розвитку дітей.

Перелік практичних завдань та робіт до підсумкового модульного контролю.

1. Збір анамнезу у дитини та її батьків
2. Оцінка загального стану хворої дитини
3. Обстеження новонародженої дитини.
4. Оцінка фізичного розвитку дитини з застосуванням методів формул, стандартно-сигмальних та центильних таблиць.
5. Оцінка психомоторного розвитку дитини

МОДУЛЬ №2: АНАТОМО-ФІЗІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ, МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕНЬ ТА СЕМІОТИКА ЗАХВОРЮВАНЬ У ДІТЕЙ

№	Модуль 2 (поточна навчальна діяльність)	Максимальна кількість балів
	Змістовий модуль 1	
1.	Тема 1	5
2.	Тема 2	5
	Змістовий модуль 2	
3.	Тема 3	5
4.	Тема 4	5
	Змістовий модуль 3	
5.	Тема 5	5
6.	Тема 6	5
	Змістовий модуль 4	
7.	Тема 7	5
8.	Тема 8	5
9.	Тема 9	5
	Змістовий модуль 5	
10.	Тема 11	5
11.	Тема 12	5
12.	Тема 13	5
	Змістовий модуль 6	
13.	Тема 14	5
14.	Тема 15	5
	Змістовий модуль 7	
15.	Тема 16	
16.	Тема 17	5
17.	Тема 18	5
	Змістовий модуль 8	
18.	Тема 18	5

19.	Тема 19	5
	Змістовий модуль 8	
20.	Тема 20	5
	Змістовий модуль 10	
21	Тема 21	5
	Змістовий модуль 11	
22	Тема 22	5
	Разом змістові модулі (разом з індивідуальною роботою)	120
Підсумковий модульний контроль, в тому числі:		80
практичної підготовки		
теоретичної підготовки		
РАЗОМ сума балів		200

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно конкретним цілям з кожної теми.

Готовність студента до заняття (початковий етап) перевіряється на основі відповіді на 10 тестових завдань. На першому практичному занятті ці питання включені до заключного контролю. За вірну відповідь на 10-7 тестів студент отримує 1 бал; за 6-0 правильних відповідей – 0 балів. Основний етап практичного заняття передбачає відпрацювання практичних навичок. Оцінюється в 3, 2, 1, 0 балів. Для оцінки засвоєння студентом теми йому пропонується дати відповідь на ситуаційну задачу. Якщо вірно вирішена задача – студент отримує 1 бал, не вирішена - 0 балів. Отримані протягом заняття бали складаються (бали, отримані за тести + бали, отримані за опитування + бали, отримані за задачі). Перерахунок оцінок з багатобальної шкали здійснюється наступним чином: “5” (відміно) 5 балів, “4” (добре) – 4 балів, “3” (задовільно) – 3 балів, “2” (незадовільно) – 2-0.

Оцінювання самостійної роботи студентів по підготовці до аудиторних практичних занять здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Оцінювання засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, здійснюється під час підсумкового модульного контролю.

Індивідуальна робота студента оцінюється в 10, 8, 6 бали.

Написання та захист історії хвороби оцінюється в 5, 4, 3 бали.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність, становить 120 балів. Вона вираховується шляхом складання кількості балів, що відповідають оцінці "відмінно" на кожному практичному занятті (по 5 балів за практичні заняття 1-21) з додаванням максимального балу за індивідуальну роботу (10 балів), за написання та захист історії розвитку дитини (5 балів).

Мінімальна кількість балів, яку може набрати студент при вивченні модуля, вираховується шляхом складання кількості балів, що відповідають оцінці "задовільно" на кожному занятті (по 3 бали за практичні заняття 1-21) і становить 60 балів + 3 бали за захист історії розвитку дитини = 66 балів.

Підсумковий модульний контроль здійснюється по завершенню вивчення усіх тем модуля на останньому контрольному занятті з модуля.

До підсумкового модульного контролю допускаються студенти, які виконали програму модуля та отримали не менше 66 балів: з них 63 бали за теоретичну частину та 3 бали за захист історії розвитку дитини.

Форма проведення підсумкового модульного контролю є стандартизованою і включає контроль теоретичної і практичної підготовки. Розподіл балів

20 тестових завдань (1 тест = 0,5 бал), практична навичка: огляд (8-10-12 балів відповідно за правильне, з незначною помилкою і двома незначними помилками в обстеженні і діагностиці), пальпація (8-10-12 балів відповідно за правильне, з незначною помилкою і двома незначними помилками в задачі), перкусія та аускультация (8-10-12 балів відповідно за правильне, з незначною помилкою і двома незначними помилками в задачі). Теоретична частина: АФО систем (7-9-10 балів відповідно за правильне, з незначною помилкою і двома незначними помилками в задачі), семіотика захворювань (7-10-12 балів відповідно за

правильне, з незначною помилкою і двома незначними помилками в задачі), аналізи (7-10-12 балів відповідно за правильне, з незначною помилкою і двома незначними помилками в задачі).

Максимальна кількість балів, які студент може отримати під час складання підсумкового модульного контролю складає 80 балів.

Підсумковий модульний контроль вважається зарахований, якщо студент набрав не менше 50 балів (не менше 6 балів за тестові завдання, не менше 9 балів за проведення огляду, 9 балів за проведення пальпації, 9 балів за проведення перкусії та аускультатії, не менше 8 балів за задачу).

Перелік теоретичних питань до підсумкового модульного контролю.

1. Анатомо-фізіологічні особливості головного та спинного мозку у дітей.
2. Кровозабезпечення головного мозку у дітей.
3. Особливості спинномозкової рідини у дітей.
4. Строки мієлінізації спинномозкових та черепно-мозкових нервів у дітей.
5. Безумовні рефлекси новонароджених, строки їх редукції.
6. Характеристика менінгеального, енцефалітичного та судомного синдромів.
7. Зміни спинномозкової рідини при гнійному та серозному менінгітах.
8. Семіотика дитячого церебрального паралічу.
9. Семіотика гідроцефалії, особливості спинномозкової рідини при гідроцефалії.
10. Анатомо-фізіологічні особливості епідермісу, базальної мембрани, дерми у дітей.
11. Особливості шкіри у новонароджених.
12. Особливості будови та функції підшкірної клітковини у дітей.
13. Особливості потових і сальних залоз, волосся та нігтів у дітей.
14. Характеристики різних елементів висипу. Перелічити первинні запальні елементи висипу.
15. Які елементи відносяться до первинних незапальних?
16. Вторинні морфологічні елементи висипу.
17. Як змінюється забарвлення шкіри при різних захворюваннях (респіраторні, серцево-судинні, інфекційний гепатит, анемія)?
18. Прояви різних інфекційних хвороб на шкірі і слизових (кір, скарлатина, псевдофурункульоз, пухирчатка новонароджених, везикулопустульоз).
19. Прояви на шкірі ексудативно-катарального діатезу.
20. Прояви порушень підшкірно-жирової клітковини (ступені ожиріння, ступені гіпотрофії, склерема, склередема, адіпонекроз).
21. Характерні ознаки набряків серцевого та ниркового походження.
22. Особливості будови м'язових волокон у дітей.
23. Стан тонусу м'язів у дітей перших місяців життя.
24. Семіотика порушень м'язового тонусу.
25. Особливості хімічного складу та гістологічної будови кісток у дітей.
26. Особливості кровопостачання кісток. Роль цих особливостей в нормі та при патології. Особливості будови окістя, їх значення в нормі та при патології.
27. Строки закриття тім'ячок.
28. Строки формування фізіологічних згинів спини.
29. Терміни та послідовність прорізування зубів. Формула кількості молочних зубів.
30. Деформації кісток черепа, грудної клітки, хребта, тазу, нижніх кінцівок при рахіті.
31. Ембріогенез та аномалії розвитку дихальної системи.
32. Анатомо-фізіологічні особливості дихальної системи у дітей залежно від віку.
33. Частота дихання, дихальний об'єм, життєва ємність легень у дітей залежно від віку.
34. Види кашлю, варіанти зміни дихання при захворюваннях дихальної системи.
35. Дихальна недостатність, ступені та клінічні прояви у дітей.

11

36. Зміни перкуторного тону, механізм їх виникнення.
37. Проекція часток легень на грудну клітку.
38. Симптоми бронхоаденіту (Аркавіна, Філософова, Корані, Маслова).
39. Семіотика ексудативного плевриту.
40. Види дихання у дитини в нормі та при патології
41. Види хрипів, механізми їх виникнення. Крепітація та шум тертя плеври.
42. Бронхофонія, варіанти її зміни.
43. Семіотика бронхопневмонії.
44. Семіотика крупозної пневмонії залежно від стадії розвитку запального процесу.
45. Семіотика простого та обструктивного бронхітів.
46. Спірографія, основні показники цього методу дослідження.
47. Ембріогенез серцево-судинної системи і вроджені аномалії серця та судин.
48. Особливості кровообігу у внутрішньоутробному періоді.
49. Анатомо-фізіологічні особливості серця і судин у дітей залежно від віку.
50. Основні скарги дітей з захворюваннями серцево-судинної системи.
51. Частота пульсу у дітей залежно від віку в нормі. Можливі причини порушення пульсу.
52. Межі серця у дітей залежно від віку в нормі та при патології.
53. Показники систолічного та діастолічного тиску у дітей залежно від віку.
54. Правила аускультатії серця у дітей. Місця проекції серцевих клапанів на грудну клітку та місця їх вислуховування.
55. Алгоритм аускультатії серця.
56. Тони серця, їх характеристика в нормі.
57. Основні причини посилення та послаблення серцевих тонів.
58. Серцеві шуми, їх види.
59. Диференціальна діагностика функціонального та органічного серцевого шуму.
60. Диференціальна діагностика шуму тертя перикарду та серцевого шуму.
61. Основні ознаки міокардиту.
62. Основні ознаки перикардиту.
63. Основні ознаки ендокардиту.
64. Основні відмінності між вродженими і набутими вадами серця у дітей.
65. Особливості ЕКГ і ФКГ у здорових дітей різного віку.
66. Ехокардіографія, можливості метода, показання.
67. Анатомо-фізіологічні особливості ротової порожнини, слинних залоз у дітей, клінічні висновки.
68. Фази акту ссання, анатомічні особливості, що полегшують цей акт для немовляти.
69. Анатомо-фізіологічні особливості стравоходу у дітей, визначення довжини зонду для промивання шлунку (гастроскопії).
70. Анатомо-фізіологічні особливості шлунку у дітей, в т.ч. фізіологічний об'єм (новонароджений, 3 міс., 1 рік), склад шлункового соку, основні ферменти, види моторики шлунку.
71. Анатомо-фізіологічні особливості тонкого і товстого кишечника у дітей, в т.ч. моторика кишечника.
72. Анатомо-фізіологічні особливості печінки і жовчовиділення, підшлункової залози у дітей.
73. Фази заселення кишечника новонародженої дитини мікрофлорою, біфідум-фактор жіночого молока.
74. Частота і характер випорожнень здорових дітей залежно від віку і виду вигодовування.
75. Основні причини порушення апетиту у дітей.
76. При яких захворюваннях може спостерігатись печія, відрижка, блювання.

77. Семіотика гастриту.
78. Семіотика виразкової хвороби.
79. Семіотика хронічного холециститу, дискінезії жовчних шляхів.
80. Характер і частота випорожнень у дітей при диспепсії, голодуванні, захворюваннях інфекційного походження, мальабсорбції.
81. Семіотика простої диспепсії.
82. Семіотика токсичної диспепсії.
83. Пілоростеноз і пілороспазм, семіотика, диференціальна діагностика.
84. Дизентерія і інвагінація, семіотика, диференціальна діагностика.
85. Анатомічні особливості нирок в дитячому віці.
86. Гістологічні особливості нирок у дітей.
87. Особливості основних функцій нирок у дітей.
88. Анатомо-фізіологічні особливості будови мисок і сечоводів у дітей.
89. Анатомо-фізіологічні особливості будови сечового міхура у дітей; клінічні висновки. Кількість сечовипускань залежно від віку (1 міс, 1 рік, дошкільний вік).
90. Анатомо-фізіологічні особливості будови сечовивідного каналу у дітей.
91. Особливості загального аналізу сечі залежно від віку, дослідження за Нечипоренко, Зимницьким, критерії оцінки.
92. Семіотика дизуричного і сечового синдрому у дітей.
93. Поняття нетримання і неутримання сечі, гіпоспадія, епіспадія, крипторхизм, фімоз, гідроцеле, гематурія, лейкоцитурія, еритроцитурія, протеїнурія, олігурія, анурія, поліурія, дизурія, гіпостенурія, гіперстенурія, ізостенурія, поллакіурія, никтурія, странгурія, бактеріурія.
94. Семіотика циститу і уретриту.
95. Семіотика пієлонефриту.
96. Семіотика гломерулонефриту.
97. Синдром гострої і хронічної ниркової недостатності.
98. Особливості кровотворення у дітей.
99. Анатомо-фізіологічні особливості кісткового мозку в дитячому віці.
100. Фізико-хімічні і біохімічні властивості крові у дітей.
101. Особливості еритроцитарної ланки системи крові у дітей.
102. Особливості лейкоцитарної ланки системи крові у дітей.
103. Критерії оцінки (аналізу) периферійної крові здорової дитини залежно від віку.
104. Поняття лейкоцитоз, лейкопенія, еритробластоз, лімфоцитоз, лімфопенія, нейтрофілїоз, нейтропенія, еозинофілія, еозинопенія, моноцитоз, анізоцитоз, поліхроматофілія, пойкилоцитоз.
105. Клініко-гематологічна семіотика анемічного синдрому.
106. Клініко-гематологічна семіотика гемолітичного синдрому.
107. Клініко-гематологічна семіотика геморагічного синдрому.
108. Клініко-гематологічна характеристика гострого лейкозу.
109. Клініко-гематологічна характеристика хронічного лейкозу.
110. Клініко-гематологічна характеристика тромбоцитопенічної пурпури.
111. Клініко-гематологічна характеристика геморагічного васкуліту.
112. Особливості функціонування ендокринних залоз у дитячому віці.
113. Анатомо-фізіологічні особливості щитоподібної залози. Ознаки гіпер- та гіпофункції щитоподібної залози.
114. Анатомо-фізіологічні особливості паращитоподібних залоз. Гіпер- та гіпопаратиреоз.
115. Анатомо-фізіологічні особливості гіпофіза. Семіотика ураження гіпофіза.
116. Анатомо-фізіологічні особливості ендокринної частини підшлункової залози.

117. Семіотика цукрового діабету у дітей.
118. Анатомо-фізіологічні особливості наднирників.
119. Ознаки гострої та хронічної наднирникової недостатності.
120. Особливості функціонування імунної системи у дітей.
121. Поняття «імунодефіцит».
122. Класифікація імунодефіцитних станів.
123. Семіотика імунодефіциту.
124. Клініко-імунологічна семіотика ВІЛ-інфекції у дітей.
125. Особливості енергетичного обміну у дітей, семіотика порушень.
126. Особливості білкового обміну у дітей, семіотика порушень.
127. Особливості вуглеводного обміну у дітей, семіотика порушень.
128. Особливості ліпідного обміну у дітей, семіотика порушень.
129. Особливості водно-електролітного обміну у дітей, семіотика порушень.
130. Вітаміни, їх значення для розвитку дитини.
131. Семіотика гіпо- та гіпервітамінозів у дітей.

5.7. Перелік практичних завдань та робіт до підсумкового модульного контролю

1. Збір анамнезу захворювання у дітей та батьків.
2. Загальний та спеціальний огляд дитини для оцінки нервової системи.
3. Дослідження функції I-XII пар черепно-мозкових нервів.
4. Перевірка поверхневих, глибоких рефлексів та чутливості (температурної, вібраційної, больової), м'язово-суглобового відчуття у дітей
5. Оцінка стану вегетативної нервової системи
6. Дослідження координації рухів.
7. Перевірка менінгеальних симптомів
8. Перевірка патологічних рефлексів у дітей.
9. Допоміжні методи (інструментальні, лабораторні) при дослідженні нервової системи.
10. Оцінка ліквору, інтерпретація змін.
11. Огляд шкіри та слизових оболонок у дітей.
12. Огляд підшкірно-жирової клітковини.
13. Пальпація шкіри та підшкірної клітковини: визначення вологості, температури і товщини складки шкіри, товщини підшкірної основи тощо.
14. Оцінка ступеня ожиріння, гіпотрофії.
15. Огляд кісток та м'язів.
16. Огляд ротової порожнини, запис зубної формули.
17. Пальпація кісток та м'язів.
18. Оцінка стану тім'ячок.
19. Оцінка статури дитини.
20. Проби на підвищену м'язову збудливість.
21. Оцінка тону м'язів, інтерпретація.
22. Дослідження для встановлення вродженого вивиху стегна.
23. Загальний та спеціальний огляд дитини з захворюваннями дихальної системи.
24. Підрахунок частоти дихання у дитини.
25. Пальпація грудної клітки у дитини з захворюваннями органів дихання.
26. Порівняльна перкусія легень.
27. Топографічна перкусія легень.
28. Перкуторні симптоми бронхаденіту.
29. Дослідження легень шляхом аускультативної.
30. Оцінка аускультативних феноменів.
31. Інтерпретація даних спірографії при різних захворюваннях бронхолегеневої системи.
32. Загальний та спеціальний огляд серцево-судинної системи.

33. Оцінка характеристик пульсу дитини.
34. Пальпація серцевого, верхівкового поштовхів.
35. Пальпація судин.
36. Визначення за допомогою перкусії відносних та абсолютних меж серця.
37. Вимірювання та інтерпретація артеріального тиску у дітей різного віку.
38. Аускультация серця.
39. Зйомка електрокардіограми, підрахунок інтервалів, зубців ЕКГ, інтерпретація.
40. Зйомка і інтерпретація фонокардіограми.
41. Оцінка недостатності кровообігу хворої дитини.
42. Загальний та спеціальний огляд дитини з захворюваннями травної системи.
43. Поверхнева і глибока пальпація живота у дітей.
44. Пальпація печінки.
45. Перкусія і аускультация черевної порожнини у дітей.
46. Пальпаторно-перкуторні симптоми апендициту.
47. Пальпаторно-перкуторні симптоми холециститу.
48. Пальпаторно-перкуторні симптоми гастродуоденіту.
49. Пальпаторно-перкуторні симптоми панкреатиту.
50. Оцінка випорожнень у дітей.
51. Огляд сечової системи у дітей.
52. Пальпація нирок і сечового міхура.
53. Перкусія сечового міхура, симптом Пастернацького.
54. Оцінка та інтерпретації загального аналізу сечі залежно від віку, результатів аналізу сечі за Нечипоренко, Зимницьким.
55. Огляд системи крові у дітей.
56. Пальпація селезінки.
57. Інтерпретація змін в загальному аналізі крові, біохімічному аналізі крові.
58. Огляд, пальпація щитоподібної залози, визначення ознак гіпер- гіпофункції.
59. Встановлення ознак гіпер- і гіпофункції передньої долі гіпофіза, додаткові методи обстеження.
60. Встановлення ознак гіпер- і гіпофункції паращитоподібних залоз, додаткові методи обстеження.
61. Встановлення ознак цукрового діабету у дітей.
62. Встановлення ознак гіпер-і гіпофункції надниркових залоз.
63. Методика оцінки статевого розвитку дитини (стадії за J.M.Tanner).
64. Оглядіта пальпація лімфатичних вузлів у дітей.
65. Аналіз імунограми.

МОДУЛЬ №3: ВИГОДОВУВАННЯ ДІТЕЙ

№	Модуль 3 (поточна навчальна діяльність)	Максимальна кількість балів
	Змістовий модуль 1	
1.	Тема 1	22
2.	Тема 2	22
	Змістовий модуль 2	
3.	Тема 3	22
	Змістовий модуль 3	
4.	Тема 4	22

	Змістовий модуль 4	
5.	Тема 5	22
	Разом змістові модулі+ індивідуальна робота	120
	Підсумковий модульний контроль, в тому числі:	80
	практичної підготовки	
	теоретичної підготовки	
	РАЗОМ сума балів	200

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно конкретним цілям з кожної теми.

Готовність студента до заняття (початковий етап) перевіряється на основі відповіді на 10 тестових завдань. На першому практичному занятті ці питання включені до заключного контролю. За вірну відповідь на 9-10 тестів студент отримує 5 балів; за 8-7 правильних відповідей – 4 бали, на 6-5 – 3 бали, 4-0 тестів - 0 балів. Основний етап практичного заняття передбачає відпрацювання практичних навичок. Опитування оцінюється: 12 балів – «5», 11-9 – «4», 8-6 – «3». Для оцінки засвоєння студентом теми йому пропонується дати відповідь на ситуаційну задачу. Якщо вірно вирішена задача – студент отримує 5 балів. Вирішення з недоліками - 4 бал. Не вирішення - 0 балів. Отримані протягом заняття бали складаються (бали, отримані за тести + бали, отримані за опитування + бали, отримані за задачі). Перерахунок оцінок з багатобальної шкали здійснюється наступним чином: “5” (відмінно) – 22-20 балів, “4” (добре) – 19-16 балів, “3” (задовільно) – 15-12 балів, “2” (незадовільно) – 11-0.

Оцінювання самостійної роботи студентів по підготовці до аудиторних практичних занять здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Оцінювання засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, здійснюється під час підсумкового модульного контролю.

Індивідуальна робота студента оцінюється в 10, 8, 6 бали (один раз за весь заліковий модуль).

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність, становить 120 балів. Вона вираховується шляхом складання кількості балів, що відповідають оцінці "відмінно" на кожному практичному занятті (по 22 балів за практичні заняття 1-5) з додаванням максимального балу за індивідуальну роботу (10 балів).

Мінімальна кількість балів, яку може набрати студент при вивченні модуля, вираховується шляхом складання кількості балів, що відповідають оцінці "задовільно" на кожному занятті (по 12 балів за практичні заняття 1-5) і становить 60 балів.

Підсумковий модульний контроль здійснюється по завершенню вивчення всіх тем модуля на останньому контрольному занятті з модуля.

До підсумкового модульного контролю допускаються студенти, які виконали програму модуля та отримали за поточну діяльність не менше 60 балів.

Форма проведення підсумкового модульного контролю є стандартизованою і включає контроль теоретичної і практичної підготовки.

20 тестових завдань (1 тест = 0,5 бал), практична навичка: вирішення 2 задач 12-16-20 балів відповідно за правильне, з незначною помилкою і двома незначними помилками в задачі). Теоретична частина складається з 3 питань: 2 питання з вигодовування дітей 1-го року життя та старше 1 року (5,6,8 балів відповідно за правильне, з незначною помилкою і двома незначними помилками), 1 питання з особливостей обмінних процесів та семіотика порушень обмінних процесів та авітамінозів, гіпервітамінозів (11, 13, 14 балів відповідно за правильне, з незначною помилкою і двома незначними помилками).

Максимальна кількість балів, які студент може отримати під час складання підсумкового модульного контролю складає 80 балів.

Підсумковий модульний контроль вважається захищений, якщо студент набрав не

менше 50 балів.

Перелік теоретичних питань до підсумкового модульного контролю.

1. Визначення і переваги природного вигодовування.
2. Значення годування груддю для здоров'я дитини і матері.
3. Кількісний і якісний склад материнського молока.
4. Імунобіологічна роль материнського молока.
5. Методи розрахунку добового об'єму їжі та режиму харчування.
6. Підгодовування (прикорм) і корекція харчування дітей, які перебувають на природному вигодовуванні.
7. Потреба дитини в білках, жирах, вуглеводах та калоріях при природному вигодовуванні.
8. Особливості вигодовування недоношених новонароджених.
9. Поняття про "вільне вигодовування", його форми і показання до призначення.
10. Поняття штучного вигодовування немовлят.
11. Класифікація та характеристика молочних сумішей для штучного вигодовування немовлят. Гарантійне коров'яче молоко.
12. Техніка штучного вигодовування і критерії оцінки його ефективності.
13. Прикорм і корекція харчування при штучному вигодовуванні.
14. Потреба дитини в білках, жирах, вуглеводах та калоріях при штучному вигодовуванні.
15. Режим і харчування жінки-годувальниці. Труднощі при годуванні груддю.
16. Форми і ступені гіпогалакції (первинна, вторинна, рання і пізня). Профілактика гіпогалакції і маститу.
17. Змішане вигодовування. Техніка і правила догодовування.
18. Схема змішаного вигодовування дітей першого року життя. Прикорм і корекція харчування.
19. Потреба дитини в білках, жирах, вуглеводах та калоріях при змішаному вигодовуванні.
20. Організація та принципи раціонального харчування здорових дітей, старших одного року.
21. Потреба дітей старших одного року в білках, жирах, вуглеводах та калоріях.

Перелік практичних завдань та робіт до підсумкового модульного контролю.

1. Складання раціону харчування здоровій дитині першого року життя.
2. Проведення контрольного годування дитини першого року життя.
3. Складання раціону харчування здоровій дитині у віці 1-3 років.

ОЦІНЮВАННЯ ДИСЦИПЛІНИ:

Оцінка з пропедевтики педіатрії виставляється лише студентам, яким зараховані усі модулі з дисципліни.

Оцінка з дисципліни виставляється як середня з оцінок за модулі, на які структурована навчальна дисципліна.

Заохочувальні бали за рішенням Вченої Ради можуть додаватися до кількості балів з дисципліни студентам, які мають наукові публікації або зайняли призові місця за участь у олімпіаді з дисципліни серед ВНЗ України та інше.

Об'єктивність оцінювання навчальної діяльності студентів має перевірятися статистичними методами (коефіцієнт кореляції між поточною успішністю та результатами підсумкового модульного контролю).

Конвертація кількості балів з дисципліни у оцінки за шкалами ECTS та 4-ри бальною (традиційною):

Кількість балів з дисципліни, яка нарахована студентам, конвертується у шкалу *ECTS* таким чином:

Оцінка ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10% студентів
B	Наступні 25% студентів
C	Наступні 30% студентів
D	Наступні 25% студентів
E	Останні 10% студентів

Відсоток студентів визначається на виборці для студентів даного курсу в межах відповідної спеціальності.

Кількість балів з дисципліни, яка нарахована студентам, конвертується у 4-ри бальну шкалу таким чином:

Оцінка ECTS	Оцінка за 4-ри бальною шкалою
A	“5”
B, C	“4”
D, E	“3”
FX, F	“2”

Оцінка з дисципліни FX, F (“2”) виставляється студентам, яким не зараховано хоча б один модуль з дисципліни після завершення її вивчення.

Оцінка FX (“2”) виставляється студентам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але не склали підсумковий модульний контроль. Вони мають право на повторне складання підсумкового модульного контролю не більше 2-ох (двох) разів за графіком, затвердженим ректором.

Студенти, які одержали оцінку F по завершенні вивчення дисципліни (не виконали навчальну програму хоча б з одного модуля або не набрали за поточну навчальну діяльність з модуля мінімальну кількість балів), мають пройти повторне навчання з відповідного модуля. Рішення приймається керівництвом ВНЗ відповідно до нормативних документів, затвердженим в установленому порядку.

11.Методичне забезпечення

1. Методичні рекомендації для студентів
2. Методичні рекомендації для викладачів

12.Рекомендована література

Базова література

- 1.Майданник В.Г., Бутиліна О.В. Клінічна діагностика в педіатрії.- К., Дорадо-Друк, 2012.- 286 с.
2. Пропедевтична педіатрія. Підручник для студентів вищих навч. закл./Під редакцією акад. НАМН України, проф. В.Г. Майданника.- Вінниця: Нова книга,2012.-880 с.
- 3.Практикум з пропедевтичної педіатрії з доглядом за дітьми /За ред. В.Г. Майданника, К.Д. Дуки.- К.: Знання України, 2002.- 356 с.
4. Тестові завдання з педіатрії /За ред. чл.-кор. НАМН України, проф. В.Г. Майданника.- К., 2007.-429 с.

Допоміжна література

1. Майданник В.Г. Основи клінічної діагностики в педіатрії.- К., 1998.- 213 с.

2. Майданник В.Г., Дадакіна М.А. Діагностика порушень фізичного та психічного розвитку дітей.- К., 1995.-124 с.
3. Маркевич В.Е., Майданник В.Г., Павлюк П.О. та ін. Морфофункціональні та біохімічні показники у дітей і дорослих.- Київ-Суми: МакДен, 2002.- 268 с.
4. Нечитайло Ю.Н., Лоскутова И.Е., Фокина С.Е. Нутрициология детского возраста.- Черновцы, БГМА, 2003.- 144 с.
5. Пропедевтика дитячих хвороб. Навчальний посібник/За ред. проф. Гнатейко О.З.- Львів:Ліга-Прес, 2004.- 320 с.
6. Dworkin P.H. Pediatrics.-Baltimore:Williams,Wilkins, 1987.- 260 pp.
7. Gill D., O'Brien N. Paediatric clinical examination.-Edinburg, 1988.-197 pp.
8. Willms J.L., Lewis J. Introduction to clinical medicine.- Baltimore:Williams,Wilkins, 1991.- 260 pp.

1. Інформаційні ресурси

- 1.Накази МОЗ <http://www.moz.gov.ua/ua/portal/>
- 2.Сайт кафедри педіатрії №4 <http://pediatrics.kiev.ua/>
- 3.Международный журнал педиатрии, акушерства и гинекологии <http://ijpog.org/>
- 4.Сайт Федерации педиатров стран СНГ <http://fpcis.org/>

14.Форма підсумкового контролю успішності навчання

Підсумковий модульний контроль

15.Засоби діагностики успішності навчання

1. Типові ситуаційні задачі,
2. Тестові завдання за формою А,
3. Контроль засвоєння практичних навичок,
4. Стандартизовані питання.